

ACC. N:R M. 13985:1-11. f. d. lantbrukare

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Eskildsson
Härad: N. Asbo Adress: Keddebo, Färingtöfva
Socken: Färingtöfva Berättat av: " "
Uppteckningsår: 1956 Född år 1877 i Färingtöfva

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Husbondefolk och tjänstefolk. s. 1-11.

LUF 105.

Kusbonde och Tjenstefolk

På 1870 och 1880-talet, skatte ju jordbruket
med mänsklig arbetskraft, det enda som
förbättrades var att här kommit järnplogar
och järnkävarar - i stället för träplogar
och träkävarar, några omändringar för
dem som hade 15- till 30 tunnland odlad
förekom mycket sällsynt, de brukade merändels
hava 1 par hästar 1 par Oxar 5 till 6 kor
några ungpredator jämte en 5 or 6 får
de hade anställt för hela året merändels
En diäng och En Figa, dessutom fanns
vid nära varje gård ett antal Torjare
som hade byggt sina hus å skogsmarken
dessa skulle göra dagsverke till jordägaren
vid påskvran, antalet dagsverke var bestämt
i arrendekontrakt, dessutom var här gott
om arbetsfolk på den tiden, det var ej så

dyrt då de fick så ^{vintern} värmt på sommaren
utom maten. Tjenstefolk var anställda från
den 24 Oktober till den 24 Oktober andra året
med en veckas förtid efter den 24 Oktobers

Arbetsfördelning

Husbonden översåg arbetets utförande samt
gorde affärer som behövdes, husmodern skötte
hushållsarbetet inom huset, Husbonden körde
genom sjöarna, drängen eller dagkarl
okarne, Träska med slaga ackoderades genom
bort till ett par personer, då husbonden och
drängen hade arbete i skogen hela vintern
På denna Trakt som består av mindre

2 och medelstora egendomar, var ingen
rangskildnad mellan tjänare, extra
arbetshjälps kunde vara till vilket
arbete som helst. Pigan som helst
skulle vara en fullvuxen kvinna

var vanligt kon skulle passa kreaturen
med utfodring - mjölkning - och även utgöddling 3.
Kvinnor utförde själva slagtet, men kvinnorna
fick reda upp ^{själva} tillredningen av det slagta
var Tjenstefolket vanligen brukade de hjälpa varandra
med arbetet, och det ansågs ej förnedrande
Beträffande vissa arbeten kan meddelas, att
som bortförande av lättnen och dess beredning
- sötning - flarung av större kreatur, var
männens arbete, deremot var det kvinnans
arbete att utsprida gödseln på åkrarna, som
var av mannen utkörd och lagd i mindre
högar ~~lagd i mindre högar~~ samt att rengöra
3 inämnarna vid slagt.

Redan början av 1900 talet är det så tydligt
att kvinnor utfodra kreaturen, med väl
mjölkning som gänta mjölkmaskin pågår
3 annu, att köra ut gödsel och lägga i mindre

häger, och sedan utspredas av kvinnan
gäddick här på trakten till omkring 1910.
Arbets-tid och fritid

4
I äldre tider f. om. 1880 talet var det ingen
särskild fritid för tjeners, utom den vecka
de hade efter den 24 Oktober, utom mark-
nadsdagar eller dylikt, för övrigt fick
de fråga husbonden om lov. Drängarne
brukade sällan göra något om kvällarne
efter de utfodrat dragdjuren, utom några
kvällar de på vintern skulle binda
kvastar. Kvinnorna fick hjälpa husmodern
på vintern sätta sig vid spinnrocken
och spinna till kl. 9. om kvällarne, utom
lördagskvällen då de i allmänhet var fria
; övrigt fick de fråga om lov.
Arbets för egen räkning fick de göra om
kvällarne och söndagar, det var ju beroende

på husbonden om de fick någon mer
frukt, men rättighet hade de ej

Umgänge

I dessa trakter som består av mindre och
medelstora lantgårdar brukar samhörigheten
med husbondefolket och tjänarne vara
gott, och de betraktades som medlemmar
i familjen, undantag fans, men då
stanna vanligt ej tjänaren på gården
utan gick derifrån, det var ibland svårt
5 för husbonde att erhålla någon annan
i stället. Tjänarne hade var sina rum
i rikskammaren inrättades alltid i
Borningshuset och Drängkammaren i
Stallängan. Någon öldstad fans ej i
någon av dem, men de hade användning
av ylletyg stopnade fulla av gästgäder
så när de kom i sängen frös de ej

8
sådana rum hade de till i början av 1900 talet
sina personliga tillhörigheter hade de i en
kista eller skänk, som stod på deras rum
på kvällarna kunde även drängarna gå in
i dagligstugan om det var kallt tills de
skulle lägga sig. Pigorna var ju der
förint vid sina spinnrockar

7. dagligstugan var ett långt bord, der
husbonden tog glats vid översta kortsidan

6. så kallad Bordsändan, och de manliga
arbetarna vid högra sidan av bångbordet
på väggfasta bänkar, och de kvinnliga
vid den vänstra sidan, detta var den
så kallade folkastugan den har nog
 varit införd före 1800 talet. jag har hört
gamla tala om den. Där der var framme
bruka det dukas åt dem i kammaren och
då åt husbondefolket med dem och

Tjänare och arbetare fick äta ensamma i
kalkastugan, matätterna var det nog ej
så stor skillnad på men det var ju finare
servis servis. Till de främmande, förändringar
= från förr och nu är endast att Tjänare
och anställda får äta i köket när det är
främmande. Med större festligheter är
olika slag och kalar, är ju den kvinnliga
grögar upptagen med arbete i köket och
vid festen och tillsammans med kökspersonal
och manliga arbetare (i köket

I kyrkan var vad jag kan minnas ej
några särskilda platser reserverade
för några, men det var en sed att yngre
och Tjänare sätte sig i bakre bankarna
Besöka kyrkan fick tjänstefolk göra
så ofta de ville. Förhållandet mellan
gårdens ungdom och tjänstefolk var i

i allmänhet god. skulle någon omighet
uppstå dem emellan fick pigan eller drängen 8.
flytta till annan plats och det kunde
bli svårt för husbonden att erhålla annan
i stället för den som flytta brukte utsprida
dåligt ^{nytt} om dem. I ungdom och danslag
var ej någon skilnad på ungdomen om
någon var bråkig brukte han uteslutas
ur laget så någon ändring har ej förekom
mit. Ungdomsfester anordnades för mycket
mer än nu och deltog deri alla i byn
utom om någon var bråkig då han ej
8 blev bjuden det var brukligt att dräng
eller Piga som hade sitt hem i närheten
anordna festen der, men jag minns en
piga som var anställd på vår gård
anordna det der, och var all ungdom
i byn och angränsande krets bjuden dit

Logdans som användas en gång i veckan
 mest lördagskvällen, var alla i frakten som
 ville komma dit välkomna, de brukar lägga
 2,5 öre på man till spelmannen så kunde
 de röga sig till långt fram på smätimmarna
 någon gruppering på ungdomarna fanns ej.
 I början på 1900 talet börja anläggas
 dansbanor som pågår ännu även som
 biograflokaler. Som allt annat har ung-
 =domens näjestillställningar gort stora
 förändringar sen 60 a 70 år tillbaka.

Härkomst

Drängar och flickor kom i huvudsak av
 barn som var födda i torp eller mindre
 egendomar, och om barnskaran var
 stor fick vid 12 a 13 års ålder ut att
 tjäna lödan, de börja gärna som vakt-
 =pojkar och kunde sen efter hand bliva

drängen samma var det med flickorna
de boja med att passa små barn, men
här på trakten ville de flesta stanna
på hemorten Några reste till Amerika
men det var ej många. Som förest nämnd
var ej någon skilnad på gårdens barn
och annat Tjänstefolk, huvudsaken var
att de var duktiga och uppförde sig väl
Det kunde förkamma giftermål mellan
Tjänstefolk och bonngårdens barn, men
10 var det en duktig man eller kvinna
ansågs det vara ett gott parti och
godtogs av husbonde eller husmor på gården
Husbondevärde

Tjänstefolk Tilltalades av husbondefalkot
med Du drängen Tilltalade husboden
med förnamn eller efternamn vilket som
mest brukades, arbetsanvisningarna

hade nog husbonden klart för sig men kunde ändå inte diskutera om arbetet. Pigan kallade husmodern vid namnet eller *En* i äldre Tider kallades hon även för mor & husmodern kallades alltid *pige* med *Du*. Någon direkt bestraffning kan jag ej säga förekom men nog kunde husbonden och husmor skälla ut dem om de ej gjorde de bra.

11
Tjenstefolk och arbetskraft utnyttjades efter senare Tidens begrepp ej mycket, de hade ju en lång arbetstid men derunder åt de 5 måltider mat så man kan säga de åt $\frac{1}{3}$ del av Tiden. De åt nämligen 1 punkt k 6, 2 punkt k 8 middag k 12, merparten k 4 o kvälsmat k 7. Någon Tjensteförordning eller dylikt fanns ej på den tiden utan de fick muntligen höra efter Tjänare